

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

**ПСИХОЛОГІЧНИЙ
І ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИСКУРС:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ ВЧЕНИХ**

**Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2020**

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту педагогіки і психології
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(протокол № 8 від 22 травня 2020 року)*

За загальною редакцією – професора Т. О. ОЛЕФІРЕНКА

Редакційна колегія:

- В. І. Бондар* – академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;
С. Д. Максименко – академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор;
О. В. Бернацька – кандидат педагогічних наук, доцент;
І. М. Євченко – кандидат психологічних наук, доцент;
І. О. Лапченко – кандидат психологічних наук, доцент;
І. О. Луценко – доктор педагогічних наук, професор;
Л. Л. Макаренко – доктор педагогічних наук, професор;
М. М. Марусинець – доктор педагогічних (кандидат психологічних) наук, професор;
О. В. Матвієнко – доктор педагогічних наук, професор;
О. Я. Митник – доктор педагогічних наук, професор;
І. М. Овдієнко – кандидат психологічних наук, доцент
Т. О. Олефіренко – кандидат педагогічних наук, професор;
Ю. О. Приходько – доктор психологічних наук, професор;
Л. В. Савенкова – кандидат педагогічних наук, доцент;
М. С. Севастюк – кандидат педагогічних наук, доцент;
Г. В. Семеренко – кандидат філологічних наук, професор;
С. В. Страшко – кандидат біологічних наук, професор;
О. Л. Шевнюк – доктор педагогічних наук, професор;
І. М. Шапошнікова – кандидат педагогічних наук, професор;
Г. Г. Цветкова – доктор педагогічних наук, професор.

**А 43 ПСИХОЛОГІЧНИЙ І ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИСКУРС: НАУКОВІ ЗАПИСКИ
ВЧЕНИХ :** збірник матеріалів конференції / за заг. ред. проф.
Т. О. Олефіренка. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020.
– 344 с.

До збірника ввійшли матеріали учасників Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції “*Актуальні проблеми психології розвитку особистості*”, у яких науковці розглядають актуальні питання теорії, методології й практики психології розвитку особистості в умовах соціальних та інформаційних змін.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, практиками, здобувачами вищої освіти в галузі психології, педагогіки та дотичних до них наук.

УДК 159.923: 316.612:37.015.311(06)

- © Автори статей, 2020
© Редакційна колегія, 2020
© Вид-во Національний педагогічний
університет імені М. П. Драгоманова, 2020

вірить у власні сили, здібності, енергію, у свою здатність контролювати власне життя та бути само-послідовним, розуміти саму себе, якщо людина думає про себе як впевнену, незалежну, вольову та надійну людина, яку можна поважати, в тій же самій мірі вона також вважає себе самостійною людиною. 2. Низькі показники шкали “підтримки” показують, що людина прагне бути залежною від людей та ситуації. Отже, бажання позбутися такої тенденції – це перший крок до реальної автономії. Проте, цей показник не впливає на рівень автономії вище середнього, оскільки проблема залежності вже вирішена людиною з високим і навіть середнім рівнями автономії. 3. Життєстійкість, як здатність індивіда долати труднощі та перетворювати стресову ситуацію на перспективу особистісного зростання, може розглядатися як основа для розвитку автономії, але вона не може обумовлювати подальший розвиток особистої самостійності вище певного рівня. 4. Респонденти з високою автономією виявляють краще розуміння сенсу власного життя, їх життєва мета більш чітка, вони вважають, що здатні досягти життєвих завдань і цілей, що нехарактерно для респондентів із середньою та низькою особистісною самостійністю. І саме це є переломним моментом для досягнення автономії вище середнього рівня. Можна стверджувати, що існуючі життєві цілі та усвідомлення власного життєвого шляху створюють психологічну надбудову, що дозволяє людині досягти високої особистої автономії та відчувати повноцінне психологічне благополуччя.

Використана література:

1. Дергачева О. Е. Личностная автономия как предмет психологического исследования : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01. Москва, 2005. 20 с.
2. Мельникова В.Б. Автономия личности: обзор зарубежных подходов к проблематике. *Психологические исследования*. 2014. Т. 7, № 37. С. 9. URL: <http://psystudy.ru>

УДК 373.5.091.3:004(477)

Чайченко В. Ф., Бондаренко Т. М.

ІНТЕГРАЦІЯ МЕДІАОСВІТИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Швидке зростання загального інформаційного потоку значно вплинуло на можливості особистісної взаємодії в умовах сучасного медіапростору й спричинило необхідність якомога раніше забезпечити ефективний організаційно-методичний супровід залучення дитини до роботи з інформацією, надання їй знань про інформаційно-психологічну безпеку [2].

Маніпулювання свідомістю особистості, використання різноманітних засобів і технологій інформаційно-психологічного впливу на неї стало досить звичним явищем у повсякденному житті. Вчені зазначають, що розуміння загроз для інформаційно-психологічної безпеки особистості, механізмів їх дії та можливостей

психологічного захисту стає не лише теоретичною проблемою, а й нагальною потребою соціальної практики [9].

Урахування вимог розвитку сучасного медіапростору актуалізувало проблему формування готовності молодшого школяра до захисту від негативного інформаційного впливу, до ефективної взаємодії з інформаційним простором в процесі медіаосвіти, яка спрямована на забезпечення медіаграмотності учнів.

Медіаграмотність включено у Державний стандарт початкової школи. У курсі мовно-літературної освіти виокремлено змістову лінію: «Досліджуємо медіа», яка передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіа продукти [1, 8].

У Типовій освітній програмі щодо медіаграмотності визначено три базові уміння: оволодіння учнями уміннями знаходити і правильно користуватися різними видами інформації, створювати елементарні медіапродукти.

Результати забезпечення медіаграмотності учнів конкретизовано для кожного класу. Зокрема, на завершення циклу (1-2 класи) очікуваними результатами є:

сприймання простих медіапродуктів;

обговорення змісту і форм простих медіапродуктів, розповідь, про що в них ідеться;

визначення, кому і для чого призначений медіапродукт;

пояснення змісту вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах;

висловлення власних думок і почуттів з приводу прослуханих/ переглянутих медіапродуктів (коміксів, дитячих журналів, афіш, реклами);

створення простих медіапродуктів (листівка, sms – повідомлення, фотоколаж) з допомогою дорослих.

Зміст початкової освіти НУШ вирізняється міжпредметною інтеграцією і формуванням практичних навичок, що сприяють врахуванню вікових особливостей молодших школярів, забезпеченню балансу між емоційною, інтелектуальною, духовною, соціальною та фізичною, організації навчання дитини з урахуванням трьох орієнтирів: «відчуваю», «думаю» та «дію» завдяки використанню різноманітних організаційних форм навчання та компетентнісного підходу [5, 7].

Медіаосвіта як складова освітнього процесу Нової української школи, спрямована на формування в учнів початкової школи медіакультури, залучає інноваційні технології, зокрема, технології змішаного навчання («Blended Learning») [3].

Доцільне їх використання дає можливість створити умови для співробітництва, забезпечення ефективної взаємодії учнів в процесі оволодіння міжпредметного змісту навчання, досягти очікуваних результатів (учні розрізняють види інформації за органами її сприйняття; усвідомлюють існування правдивої та неправдивої інформації) [4, 6].

Однак, у процесі інтеграції медіаосвіти в освітній процес НУШ особливої уваги потребує визначення психолого-педагогічних умов розвитку здатності учнів до роботи з різними видами інформації.

Створенню оптимальних психолого-педагогічних умов розвитку здатності учнів до роботи з різними видами інформації, виробленню медіа-імунітету до шкідливої інформації, розвитку критичного мислення, формуванню здатності до медіа-творчості та сприйняття візуального мистецтва сприяють рольові ігри, інтерактивні та практичні вправи, перегляди відео- та прослуховування

аудіоматеріалу, обговорення їх змісту, екскурсії, робота з сучасними гаджетами тощо.

У ході рольової гри «Ми – дослідники» на прикладі дослідження рекламних медіатекстів учні навчаються аналізувати інформацію та визначати її вплив на себе, особистісні стосунки з однолітками та спілкування.

Інтерактивні вправи спрямовані на протидію емоційному впливу, виробленню раціональних захистів від інструментів включення емоцій замість аналізу інформаційного контенту.

Результатом формування медіакультури учнів на особистісному рівні має стати:

здатність ефективно взаємодіяти з мас-медіа, адекватно поводитися в інформаційному середовищі;

усвідомлення мотивів споживання медіа-продукції;

уміння знаходити, сприймати, аналізувати, оцінювати, опрацьовувати, зберігати інформацію, отриману з медіа;

здатність застосовувати корисну та дистанціюватися від непотрібної інформації.

Такий підхід надає широкі можливості молодшим школярам шукати та перевіряти інформацію, аналізувати вплив медіатекстів та створювати їх, зберігаючи психічне здоров'я.

Використана література:

1. Дорош М. Як розвивається медіаграмотність в Україні: вісім висновків зі щорічної конференції. [Електронний ресурс] / М. Дорош – Режим доступу:http://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/yak_rozvivaetsya_mediagramotnist_v_ukraini_visim_visnovkiv_zi_schorichnoi_konferentsii/
2. Збірник статей Сьомої міжнародної науково-методичної конференції: Сучасний простір медіаграмотності та перспективи його розвитку. – Київ. : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2019. – 435 с.
3. Концепція Нової української школи / Міністерство освіти і науки України. URL: <http://mon.gov.ua/2016/12/05/konczepczya.pdf>
4. Матеріали обласної науково-практичної конференції «Практична медіаосвіта: навчання основ медіаграмотності» (29 листопада 2017 року, м. Харків). – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2017. – 686 с.
5. Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі: посібник для вчителя / Бакка Т., Голошапова В., Дегтярьова Г., Євтушенко Р., Іванова І., Крамаровська С., Мелешенко Т., Шкрєбець О. / За редакцією Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванова В. – К. : ЦВП, АУП, 2017. – 197 с.
6. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя / Волошенюк О. В., Ганик О. В., Голошапова В. В., Дегтярьова Г. А., Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкрєбець О. О., Янкович О. І. / За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф. – Київ : ЦВП, АУП, 2018 — 234 с.
7. Навчальна програма «Сходінки до медіаграмотності» / В. В. Ліпостанський, В. І. Даниленко, В. П. Мележик, Т. В. Іванова, О. В. Волошенюк, В. Ф. Іванов. – К. : АУП, ЦВП, 2014. – 28 с.
8. Типова освітня програма для 1–2 класів закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>
9. Уханова Н.С., Інформаційно-психологічна безпека, особистості суспільства та держави <http://ippi.org.ua/ukhanova-ns-informatsiino-psihologichna-bezpeka-osobistosti-suspilstva-ta-derzhavi>